

Podzemí hradu Děvín u Ralska

Přemysl Brzák, SEV Netopýr

Před několika lety jsem se náhodou dostal na zříceninu hradu Děvín v Ralské pahorkatině (asi 7 km v. od Ralska). Kromě velkého množství azbukou psaných nápisů mě překvapilo přístupné podzemí hradu (studny, chodby a sklepení). Zajímavé je, že nejde o únikové podzemní chodby ani katakomby, ale o štoly po těžbě limonitu. Při několika dalších návštěvách jsme podzemní prostory podrobně prozkoumali a zmapovali. V literatuře jsme pak našli popsanou historii hradu, která se bohužel o těžbě limonitu nezmiňuje.

Počátky hradu Děvín spadají do 13. století. Předtím tu zřejmě stávalo dřevěné hradiště, ale písemné zprávy o něm se nedochovaly. Kamenný hrad byl postaven někým z rodu Markvarticů. Záhy byl zabaven Přemyslem Otakarem II. a stává se z něho hrad královský. Otakarův syn Václav II. prodává hrad roku 1283 panu Janu z Michalovic. V polovině 14. století se majiteli stali páni z Vartemberka. V dobách husitských stál Petr z Vartemberka na straně císaře Zikmunda, po roce 1426 však jeho potomci trpí na hradě husitskou posádku, aby předešli útokům vojsk kalicha. Roku 1433 popravili v Žitavě Jana z Ralska (člena vartemberského rodu) a do války proti lužickým městům vyrazil i oddíl z Děvína. Odveta Lužických přišla až roku 1444. Děvín byl obléhán, ale jeho poloha a vybavení mu zajistily nedobytnost. Na konci 16. století byl Děvín opuštěn, neboť jeho vlastníci se přestěhovali do pohodlných zámků (např. Mimoň). Po třicetileté válce byl hrad již pustý a zchátralý.

Geologická situace této lokality není příliš složitá (pomineme-li okolní hlubinnou těžbu uranu). Hrad leží v oblasti křídových pískovců. Podle geologické mapy (Kopecký - Soukup 1964) je vrch Děvín tvořen tělesem polzenitů tercierního stáří (stejně jako sousední Hamerský Špičák). Několik metrů mocné čedičové těleso směřuje od SV k JZ. Na kontaktu pískovce a čediče je 20 až 80 cm široká zóna tektonicky predisponované horniny protkaná žilkami limonitu o mocnosti 1 až 12 cm. Na obou stranách tělesa je zóna částečně vytěžena.

První, nejvíce nápadná štola, DV-01 je otevřená 12 m dlouhým překopem raženým v pískovci. Ústí ve skalní stěně u přístupové cesty, ze které je portál dobře viditelný. Štola směřuje pod hrad. Sledná část je dnes přístupná v délce 32 m, po obou stranách končí závalem. Na původní počvě leží vrstva sutě. Sv. rameno sledné štoly a část překopu jsou částečně zaneseny naplaveným jílem.

Druhá štola DV-03 je přístupná otvorem v prudkém suťovém svahu v sv. části horního hradu. Poloha původního portálu je dnes nezjistitelná, současný vchod vznikl zřícením skalních bloků a zdí. Štola je přístupná 17 m a končí pravděpodobně čelbou. Počva je však kryta hlubokou vrstvou sutě; je tedy možné

pokračování prostory směrem dolů a nelze úplně vyloučit spojení se štolou zastiženou ve sklepe DV-02.

Dalším vstupem do podzemí je kruhová studna na horním nádvoří. Studna má průměr 2,3 m, je zasypaná do hloubky 10 m a v horní části má tvar trychtýře. Současné dno kryje asi 1 m silná vrstva zetlelého listí. Asi o 3 m výše ústí do studny vodorovně protáhlé okno z ručně tesaného sklepení DV-02. Sklepení je tvořeno dvěma místnostmi, jejichž osy svírají úhel 33°. Tesaný strop druhé místnosti končí hranou směrem vzhůru v místě, kde sklep navazoval na další prostory hradu. Tato část je zavalena sutí. Mezi místnostmi je shora zasypaná šachta. Staré sklepení využívají k zimnímu spánku netopýři. Jz. stěna první sklepní místnosti podobně jako zdroj vody pro strážní stanoviště (možná dřevěnou hlásku). Průřez studny je kruhový s průměrem 1,8 m. Studna je do hloubky 13,6 m zasypaná a dno je opět kryto vrstvou listí. Stěny jsou skoro hladké a neústí v nich žádný otvor.

Tesané hradní sklepení bylo zřejmě vytvořeno při stavbě kamenného hradu nebo při některých jeho úpravách. O stáří štol se nám však nepodařilo získat žádné informace. Literatura datuje povrchovou těžbu limonitu v okolí do 17. století, ale připouští, že patrně započala již mnohem dříve. Portál překopu leží tak, že mohl být vytvořen ještě za provozu hradu, i když možná k jiným účelům než těžebním. Tomu nasvědčuje i velký výklenek několik metrů za portálem. O stáří štol vedeme dlouhé diskuse. Já osobně se přikláním k názoru, že těžba tu započala nedlouho po opuštění hradu.

Přes malé rozměry podzemních prostor si myslím, že Děvín je velmi zajímavá lokalita pro všechny, kteří se zabývají historickým podzemím.

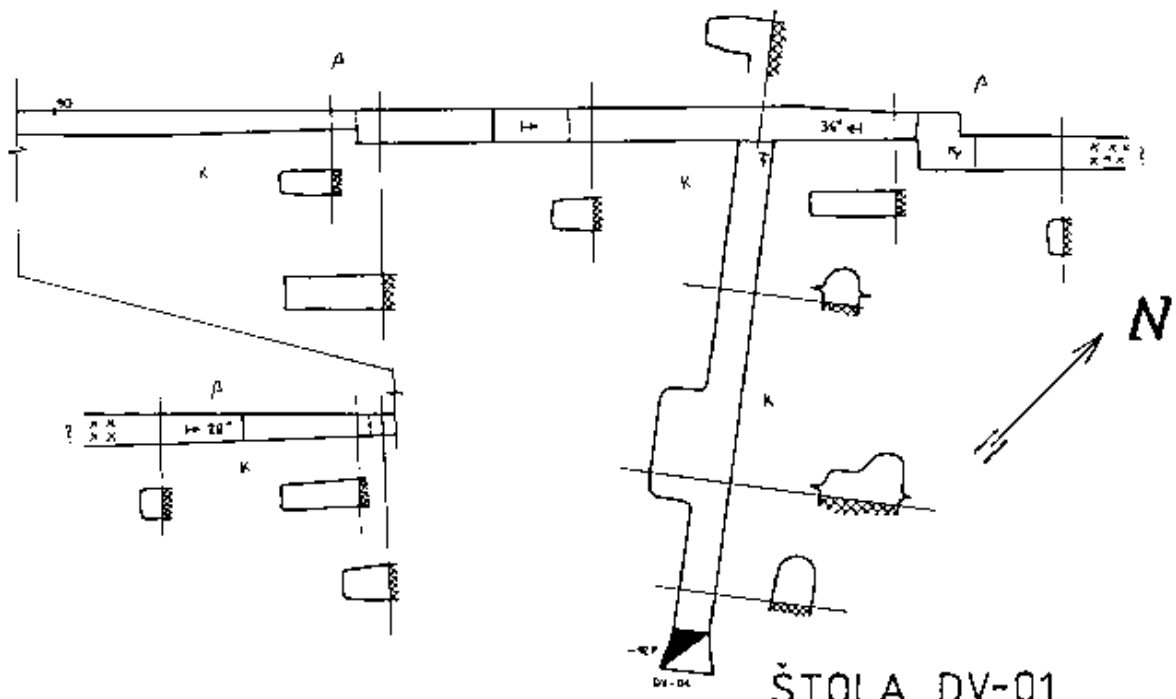
Literatura:

Anděl R., Kabíček J. (1962): Hrady a zámky Severočeského kraje. - Severočes. kraj. nakl.

Mikuláš R. (1992): Pozůstatky po dobývání železných rud v křídových pískovcích. - Čas. Mineral. Geol., 37, 4.

Sedláček A. (1920-1930 ?): Hrady, zámky a tvrze české.

Lužické hory. Turistická mapa 1:50 000, č.14. - Klub čes. turistů a Voj. kartogr. úst. 1992.

ŠTOLA DV-01

M 0 1 2 3 m

P. BRÁDA SEV. NEPOPEŘ 30.12.1993

